

Sygn. akt XII C 286 / 20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2021 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu XII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia SO Krzysztof Rudnicki**

po rozpoznaniu w dniu 26.11.2021 r.

we Wrocławiu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **K. K. (1) i A. K.**

przeciwko (...) **Oddziałowi w Polsce w W.**

o zapłatę ewentualnie ustalenie ewentualnie zapłatę

I. zasądza od pozwanego na rzecz powodów **38.278,85 zł** (trzydzieści osiem tysięcy dwieście siedemdziesiąt osiem złotych, osiemdziesiąt pięć groszy) oraz **41.012,65 CHF** (czterdzieści jeden tysięcy dwanaście franków szwajcarskich, sześćdziesiąt pięć centymów) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od obu wskazanych kwot od dnia 24.06.2020 r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powodów **11.834 zł** kosztów procesu wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

XII C 286 / 20

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 07.03.2020 r., sprecyzowanym pismem z dnia 26.05.2020 r., powodowie K. K. (1) i A. K. wniesli o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego (...) w W. Oddział w Polsce w W. 39.495,58 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz 41.012,65 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem zwrotu świadczenia nienależnego wskutek uznania za nieważną umowy o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 01.09.2008 r., ewentualnie ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 12.09.2008 r. zawarta pomiędzy powodami a pozwanym jest nieważna, ewentualnie zasądzenie na ich rzecz 15.907,16 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz 18.720,54 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty wskutek uznania niektórych postanowień umowy za bezskuteczne względem powodów. Ponadto powodowie wniesli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według stawki minimalnej w podwójnej wysokości oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Powodowie podali, że dnia 12.08.2008 r. zawarli z (...) S.A. (poprzednik prawny pozwanego) umowę o kredyt hipoteczny nr (...) indeksowaną do CHF. Nie negocjowali z pozwanym postanowień umowy. Zawarta umowa była gotowym wzorcem używanym powszechnie przez pozwanego. Jedynymi parametrami kredytu, jakie podlegały

ustaleniom stron, były kwota i okres spłaty kredytu. Kwota kredytu wynosiła 340.000 zł. Wyplata kredytu nastąpiła w złotych polskich według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków (§ 7 ust. 4 regulaminu kredytu). Saldo kredytu miało być wyrażone w walucie obcej i obliczane według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu. Spłata kredytu miała następować w ten sposób, że raty kredytu wyrażane były w walucie obcej, a w dniu wymagalności każdej raty z rachunku bankowego powodów pobierano jej równowartość wyliczoną na podstawie tabeli kursów obowiązującej w Banku (§ 9 ust. 2 pkt 2 regulaminu). Powodowie wskazali, że wprowadzenie do umowy miernika wartości zobowiązania w postaci CHF było narzucone przez pozwanego, który oferował kredyt jako najlepszy i najbezpieczniejszy produkt. Ponadto nie zostali poinformowani o tym, jak kształtowany będzie kurs waluty, i nadal nie znają tych mechanizmów. W procesie zawarcia umowy kwestia ryzyka walutowego została zdeprecjonowana. Od dnia 26.03.2012 r. w wykonaniu umowy powodowie spełniają świadczenie w CHF.

W ocenie powodów zastosowanie indeksacji w umowie kredytu powoduje jej nieważność.

CHF nie może bowiem stanowić wskaźnika waloryzacyjnego. Co więcej, sama waloryzacja jest sprzeczna z naturą stosunku zobowiązaniowego. Model indeksacyjny wprowadzony do umowy przez pozwanego przewidywał waloryzację kwoty kredytu na podstawie zmiennego oprocentowania, kursu franka szwajcarskiego oraz spreadu stosowanego przez Bank, czyli różnicy pomiędzy rynkowym kursem waluty, a kursem stosowanym w tabeli Banku. Taka waloryzacja prowadziła z kolei do sprzeczności z celem i naturą waloryzacji, spełnienia świadczenia w kwocie innej niż nominalna kwota kredytu, oprocentowania kwoty innej niż nominalna kwota kredytu, naruszenia ekwiwalentności świadczeń oraz zasad współżycia społecznego. Powyższe zdaniem powodów prowadzi do wniosku, że w umowie nie określono w odpowiedni sposób świadczeń stron i nie uzgodniono przedmiotowo istotnych elementów umowy. Model indeksacji zastosowany w umowie jest nieuczciwy nie tylko z tego powodu, że oparty był o kurs określany przez pozwanego. Indeksacja była dokonywana przy użyciu kursów odwrotnych od kursów, które obowiązują na rynku transakcji walutowych. Do indeksacji kwoty kredytu Bank użył kursu kupna, a do wyznaczenia kwoty do zwrotu kursu sprzedaży.

Dalej powodowie podnieśli, że umowa narusza bezwzględne przepisy prawa bankowego, naturę stosunku prawnego kredytu i waloryzacji oraz zasady współżycia społecznego.

Powodowie wyjaśnili, że żądanie pozwu obejmuje sumę nienależnych świadczeń zapłaconych od dnia 25.03.2010 r. do dnia 25.09.2019 r.

Szczegółowe uzasadnienie stanowiska powodów przedstawione zostało na k. 4-29 oraz 249-253 akt sprawy.

Pozwany (...) w W. Oddział w Polsce w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów kosztów procesu.

Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń dochodzonych przez powodów.

Przyznał, że strony łączy umowa o kredytu hipoteczny indeksowany do waluty obcej. Zaprzeczył natomiast następującym okolicznościom:

- braku możliwości negocjowania przez powodów warunków umowy w trakcie trwania procedury kredytowej czy też wpływania na jej treść;
- rzekomemu niewypełnieniu obowiązków informacyjnych, zarówno w toku czynności poprzedzających zawarcie umowy kredytu, jak i w trakcie jej zawierania, w zakresie dotyczącym ryzyka związanego z zaciągnięciem kredytu indeksowanego, zmian kursu walutowego i związanej z tym zmiany wysokości kwoty zaciągniętego zobowiązania i rat kapitałowo-odsetkowych;

- braku indywidualnego uzgodnienia między stronami postanowień umownych dotyczących klauzul waloryzacyjnych; braku możliwości zapoznania się z umową i regulaminem w trakcie trwania procedury kredytowej;
- ukształtowania treści umowy w sposób niejednoznaczny, a także sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszający interesy powodów;
- dowolności pozwanego w kształtowaniu tabeli kursowej.

Pozwany podniósł, że zaciągając zobowiązanie powodowie byli świadomi ryzyka kursowego, przede wszystkim faktu wpływu kursu waluty na wysokość zobowiązania wobec pozwanego oraz wysokość raty, albowiem przed podpisaniem umowy dwukrotnie złożyli stosowne oświadczenie w tym zakresie na piśmie.

Pozwany wskazał, w obowiązującym od kwietnia 2009 r. § 15 ust. 8 regulaminu wskazano, że kursy walut obcych ustalane są przy uwzględnieniu: średnich kursów walut ogłaszanych przez NBP, bieżącej sytuacji na rynku walutowym, aktualnej pozycji walutowej banku, przewidywania kierunku zmian kursów. Zasady te były stosowane w sposób jednolity względem wszystkich klientów. Dalej wyjaśnił, że od momentu zawarcia umowy będącej jej integralną częścią regulamin był kilkakrotnie zmieniany, od 01.07.2013 r. zawierał jasny opis mechanizmu wyznaczania kursów kupna i sprzedaży dla walut CHF/PLN.

W odniesieniu do kwestionowanej umowy zdaniem pozwanego nie można twierdzić o naruszeniu zasady nominalizmu, zasady oznaczoności świadczenia czy też o zastrzeżeniu obowiązku zwrotu kapitału w kwocie wyższej niż określona w umowie. Wbrew twierdzeniom powodów mechanizm indeksacji przyjęty w umowie, w tym sposób ustalania kursów waluty obcej, mieści się w granicach swobody umów określonych w art. 353¹ kc.

Następnie pozwany podniósł, iż nie zostały naruszone obowiązki informacyjne. Na etapie zawierania umowy wyjaśnił powodom mechanizm działania indeksacji, a także zwracał uwagę na ryzyko związane z zaciągnięciem kredytu indeksowanego do waluty obcej.

Pozwany podniósł, że stosowane przez niego kursy miały charakter rynkowy. W dniu uruchomienia kredytu: 25.09.2008 r. kurs kupna CHF wynosi: (...)– 2,0015, (...)– 2,0329, (...) – 2,0285, (...) – 2,0234, (...) – 2,0315, (...) – 2,0278, (...) 2,0448, (...)– 2,0683.

Pozwany zarzucił, że stwierdzenie, że klauzula kursowa, tj. postanowienia dotyczące ustalania kursów kupna i sprzedaży waluty, odsyłające do tabel kursowych pozwanego, mają charakter abuzywny, nie mogłoby z pewnością skutkować uznaniem, że strony łączy umowa o kredyt złotowy, oprocentowany sumą marży i stawki referencyjnej LIBOR 3M. Stawka LIBOR nie dotyczy waluty PLN, a walut takich jak CHF, USD.

Zdaniem pozwanego, unieważnienie umowy kredytowej byłoby niekorzystne dla powodów, gdyż wiązałoby się z negatywnymi konsekwencjami ekonomicznymi.

Ponadto pozwany zwrócił uwagę, że w przypadku ewentualnego stwierdzenia abuzywności kwestionowanych w sprawie postanowień umownych w zakresie jej skutków nie można pominąć faktu zawarcia aneksu z dnia 09.03.2012 r., który umożliwił powodom spłatę zobowiązań w walucie waloryzacji. W okresie po zawarciu aneksu postanowienia określające zasady ustalania kursów walut nie były stosowane i tym samym nie miały wpływu na wykonywanie umowy. Wskazany aneks zdaniem pozwanego ocenić należy jako odnowienie przewidziane w art. 506 kc.

Pozwany podniósł, iż wadliwe jest rozumienie w pozwie obowiązku wzajemnego zwrotu świadczeń. W razie wzajemnego zwrotu świadczeń bank nie jest zobowiązany do zwrotu spłaconej już części kredytu. Udzielenie kwoty kredytu jest świadczeniem banku i w sytuacji zwrotu świadczeń to bank powinien otrzymać całą świadczoną kwotę, a nie zwracać to, co zdążył uiścić w ramach spłaty kwestionujący umowę kontrahent; podobnie w przypadku stwierdzenia przez sąd ewentualnej nadpłaty w zakresie poszczególnych rat.

Szczegółowe uzasadnienie stanowiska pozwanego przedstawione zostało na k. 103-129 oraz 258-259 akt sprawy.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

W dniu 15.07.2008 r. K. K. (1) i A. K. złożyli – za pośrednictwem (...) Oddziału we W. – na formularzu (...) wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego o następujących parametrach:

- wnioskowana kwota kredytu – 400.000 zł,
- waluta wnioskowanego kredytu – CHF,
- cel kredytu – zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym,
- okres kredytowania – 444 m-cy,
- wypłata – jednorazowo,
- produkt – Kredyt Domowy.

Powodowie chcieli uzyskać kredyt w celu zabezpieczenia ich potrzeb mieszkaniowych. Otrzymali informację, że nie mają zdolności kredytowej do otrzymania kredytu w złotych polskich. Pośrednik zasugerował powodom kredyt w CHF, jako produkt „atrakcyjniejszy” w porównaniu do kredytu w PLN.

Powodowie nie otrzymali informacji, na jakich zasadach będą przeliczane raty kredytu. Nie były sporządzane symulacje kredytu w CHF, nie został również oszacowany całkowity koszt kredytu. Powodowie zostali jedynie zapewnieni, że waluta CHF jest walutą bezpieczną, a kurs jest stabilny. Bank nie zaproponował im kredytu w walucie PLN.

/ dowód: wniosek o kredyt hipoteczny – k. 148-150; zeznania powoda K. K. (1) – e-protokół z dnia 05.02.2021 r. 00:06:21-00:45:39 k. 275-277 i 279; zeznania powódki

A. K. – e-protokół z dnia 05.02.2021 r. 00:45:40-00:51:54 k. 277 i 279 /

W dniu 15.07.2008 r. powodowie złożyli oświadczenie, że w związku z ubieganiem się o

kredyt hipoteczny indeksowany kursem waluty obcej oświadczają, iż zostali zapoznani przez pracownika Banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej, oraz że:

- będąc w pełni świadomymi ryzyka kursowego, rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej;
 - znane im są postanowienia „Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej;
 - zostali poinformowani, że aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach Banku;
- ponadto są świadomi, że:
- ponoszą ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt;
 - ryzyko kursowe na wpływ na wysokość zobowiązania względem Banku, wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu;
 - kredyt zostanie wypłacony w złotych na zasadach opisanych w ww. Regulaminie;

- saldo zadłużenia jest wyrażone w walucie obcej; raty kredytu są wyrażone w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych na zasadach opisanych w ww. Regulaminie.

/ dowód: oświadczenie z dnia 15.07.2008 r. – k. 152 /

W dniu 01.09.2008 r. (...) wydał pozytywną decyzję kredytową, którą powodowie otrzymali w dniu 12.09.2008 r.

/ dowód: decyzja kredytowa z dnia 01.09.2008 r. – k. 154 /

W dniu 12.09.2008 r. (...) S.A. Oddział w Polsce w W. oraz K. K. (1) i A. K. zawarli umowę o kredyt hipoteczny nr (...). Umowa została sporządzona w dniu 01.09.2008 r.

Bank udzielił kredytobiorcom na cel i na warunkach określonych w umowie kredytu w wysokości 340.000 zł indeksowanego do waluty obcej CHF (§ 1 ust. 1 i § 2 ust. 1 umowy).

Integralną część umowy stanowił „Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez (...)” (§ 1 ust. 2 umowy).

Kredyt miał zostać przeznaczony na zakup spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu na rynku wtórnym, położonego przy ul. (...) we W., dla którego Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Krzyków we Wrocławiu prowadzi księgę wieczystą nr (...), oraz refinansowanie poniesionych wydatków na cele mieszkaniowe (§ 2 ust. 2, § 2 ust. 5 umowy).

Okres kredytowania wynosił 456 miesięcy (§ 2 ust. 3 umowy).

Kredyt został oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, która w dniu sporządzenia umowy wynosiła 4,09500 % w stosunku rocznym, z zastrzeżeniem postanowień Regulaminu w zakresie ustalania wysokości oprocentowania (§ 3 ust. 1 umowy).

Zmienna stopa procentowa ustalona została jako suma stopy referencyjnej LIBOR 3M oraz stałej marży Banku w wysokości 1,35 punktów procentowych (§ 3 ust. 2 umowy).

Oprocentowanie kredytu miało ulegać zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF); szczegółowe zasady naliczania odsetek, ustalania wysokości oprocentowania oraz zasady zmiany oprocentowania znajdowały się w Regulaminie (§ 3 ust. 3 umowy).

Wyplata kredytu miała zostać zrealizowana jednorazowo (§ 5 ust. 1 umowy).

Warunkiem wypłaty było spełnienie przez kredytobiorców warunków uruchomienia kredytu, w tym określonych w decyzji kredytowej przekazanej kredytobiorcom (§ 5 ust. 2 umowy).

Kredytobiorcy zobowiązali się dokonywać spłaty rat kredytu obejmujących część kapitałową oraz część odsetkową w terminach i wysokościach określonych w umowie, w miesięcznych ratach równych, natomiast w okresie karencji miały być płatne wyłącznie raty odsetkowe (§ 6 ust. 1-3 umowy).

Jako zabezpieczenie spłaty kredytu ustanowiona została hipoteka kaucyjna do kwoty 680.000 zł na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) we W., którego zakup został sfinansowany z środków udzielonego kredytu a także cesja praw na rzecz banku z polisy ubezpieczenia ww. nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych; do czasu ustanowienia wszystkich zabezpieczeń, Bank miał stosować podwyższoną marżę Banku o 1,20 p.p. (§ 7 ust. 2 umowy).

Od zadłużenia przeterminowanego Bank miał pobierać odsetki o charakterze zmiennym, która w dniu sporządzenia umowy wynosiły 16 % (§ 8 ust. 1 umowy).

Szczegółowe zasady naliczania odsetek od zadłużenia przeterminowanego oraz zasady zmiany tego oprocentowania znajdowały się w Regulaminie (§ 8 ust. 2 umowy).

W zakresie nieuregulowanym umową zastosowanie miały postanowienia Regulaminu (§ 15 ust. 1 umowy).

Załącznik do umowy stanowił dokument (...).

Kredytobiorcy oświadczyli, że w dniu podpisania umowy otrzymali Regulamin i aktualną na dzień sporządzenia umowy taryfę i zapoznali się z nimi (§ 15 ust. 2 umowy).

Użyte w Regulaminie definicje oznaczały odpowiednio:

- kredyt indeksowany do waluty obcej – kredyt oprocentowany według stopy procentowej, opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotych, według Tabeli (§ 2 pkt 2);

- Tabela – tabela kursów walut obcych obowiązująca w banku (§ 2 pkt 12).

W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej wypłata kredytu następowała w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu; w przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosowano kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz; saldo zadłużenia z tytułu kredytu wyrażone było w walucie obcej i obliczane według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu; w przypadku wypłaty kredytu w transzach saldo zadłużenia z tytułu kredytu obliczane było według kursów stosowanych przy wypłacie poszczególnych transz; aktualne saldo zadłużenia w walucie kredytu kredytobiorcy mieli otrzymać listownie na podstawie postanowień § 11 (§ 7 ust. 4 Regulaminu).

Raty spłaty kredytu miały być pobierane z rachunku bankowego kredytobiorców, prowadzonego w złotych, wskazanego w umowie (§ 9 ust. 1 Regulaminu).

W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej raty kredytu podlegające spłacie miały być wyrażone w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane z rachunku bankowego według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu; jeśli dzień wymagalności raty kredytu przypadał na dzień wolny od pracy, stosowano kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu (§ 9 ust. 2 Regulaminu).

Kredytobiorcy byli zobowiązani do zapewnienia środków na poczet spłaty kredytu, najpóźniej w dniu roboczym, poprzedzającym dzień wymagalności raty spłaty kredytu (§ 9 ust. 3 Regulaminu).

O wysokości pierwszej raty spłaty kredytu oraz terminach spłaty Bank miał informować kredytobiorców listownie w ciągu 14 dni od dnia uruchomienia kredytu, z zastrzeżeniem postanowień § 9 ust. 2; wysokość rat spłaty kredytu należnych za poszczególne okresy rozliczeniowe mogła ulegać zmianom, w szczególności w przypadku: zmiany salda zadłużenia w związku z uruchomieniem kolejnej transzy kredytu w przypadku kredytów wypłacanych w transzach, zakończenia okresu karencji, zmiany wysokości oprocentowania, zmiany długości okresu kredytowania, zmiany kwoty kredytu, dokonania wcześniejszej częściowej spłaty kredytu, dokonania zmiany waluty kredytu (§ 11 ust. 2 Regulaminu).

Bank, na wniosek kredytobiorców, mógł wyrazić zgodę na zmianę waluty; zmiana waluty kredytu, miała być realizowana na podstawie pisemnej dyspozycji kredytobiorców złożonej w placówce Banku; kredytobiorcy mogli złożyć dyspozycje zmiany waluty najpóźniej na 15 dni przed datą wymagalności kolejnej raty kredytu (§ 14 ust. 1 i 2 Regulaminu).

Umowa nie podlegała negocjacom w żadnej części. Powodowie otrzymali wzór umowy wcześniej do przeczytania i wglądu. Powodowie nie rozumieli treści wszystkich postanowień umowy, nie wszystko pozostawało dla nich jasne.

/ dowód: umowa kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 12.09.2008 r. z

załącznikiem – k. 33-42 i 156-158; Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez

(...) S.A. – k. 43-51 i 159-163; zeznania powoda K. K. (1) – e-

protokół z dnia 05.02.2021 r. 00:06:21-00:45:39 k. 275-277 i 279; zeznania powódki

A. K. – e-protokół z dnia 05.02.2021 r. 00:45:40-00:51:54 k. 277 i 279 /

W dniu 12.09.2008 r. powodowie złożyli oświadczenie, iż w związku z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny, oprocentowany zmienną stopą procentową, oświadczają, że:

1) zostali zapoznani przez pracownika Banku z kwestią ryzyka zmiennej stopy procentowej;

2) są świadomi ponoszenia ryzyka zmiany topy procentowej w związku z ww. umową, która ma wpływ na wysokość zobowiązania względem Banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu;

oraz iż w związku z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej oświadczają, że:

1) zostali zapoznani przez pracownika Banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej;

2) będąc w pełni świadomymi ryzyka kursowego, rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej;

3) znane im są postanowienia „Regulaminu hipotecznego udzielanego przez (...) w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej;

4) zostali poinformowani, że aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach Banku;

5) są świadomi, że:

a) ponoszą ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt,

b) ryzyko kursowe na wpływ na wysokość zobowiązania względem Banku, wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu,

c) kredyt zostanie wypłacony w złotych na zasadach opisanych w ww. Regulaminie,

d) saldo zadłużenia jest wyrażone w walucie obcej,

e) raty kredytu są wyrażone w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych na zasadach opisanych w ww. Regulaminie.

/ dowód: oświadczenie z dnia 12.09.2008 r. – k. 165 /

Kredyt został uruchomiony w dniu 25.09.2008 r. przez wypłatę kwoty 340.000 zł. Zastosowany przez Bank kurs kupna CHF wynosił 2,0015.

/ okoliczności uznane za przyznane (art. 230 kpc) jako podane w pozwie i odpowiedzi na pozew i

niezaprzeczone; nadto dowód: zaświadczenie – k. 284-296 /

Zarządzeniem nr (...) Dyrektor Generalny (...) S.A. Oddziału w Polsce w W. z dnia 28.04.2009 r. wprowadził nowy wzór:

- umowy o kredyt hipoteczny;

- regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...);

- oświadczenia kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką.

/ dowód: zarządzenie nr (...) Dyrektora Generalnego (...)

S.A. Oddziału w Polsce w W. z dnia 28.04.2009 r. – k. 176-184 /

Zarządzeniem nr (...) Dyrektor Generalny (...) S.A. Oddziału w Polsce w W. z dnia 29.06.2009 r. wprowadził do stosowania w relacjach z Klientami „Dyspozycję zmiany sposobu spłaty kredytu”.

/ dowód: zarządzenie nr (...) Dyrektora Generalnego (...) S.A.

Oddziału w Polsce w W. z dnia 29.06.2009 r. – k. 174 /

Zarządzeniem nr (...) Dyrektor Generalny (...) S.A. Oddziału w Polsce w W. z dnia 01.07.2009 r. wprowadził wzór aneksu do umowy o kredyt hipoteczny do stosowania w relacjach z klientami w przypadku zmiany sposobu spłaty kredytu.

/ dowód: zarządzenie nr (...) Dyrektora Generalnego (...)

S.A. Oddziału w Polsce w W. z dnia 01.07.2009 r. – k. 170-172 /

W dniu 06.03.2012 r. strony umowy kredytu hipotecznego nr (...) zawarły aneks nr (...) do tej umowy, w którym przyjęły, że spłata udzielonego kredytobiorcom kredytu indeksowanego do waluty obcej następowała będzie w walucie obcej CHF, do której kredyt jest indeksowany.

/ dowód: aneks nr (...) z dnia 06.03.2012 r. do umowy kredytu hipotecznego nr

(...) – k. 52-55 i 167-168; zeznania powoda K.

K. – e-protokół z dnia 05.02.2021 r. 00:06:21-00:45:39 k. 275-277 i 279;

zeznania powódki A. K. – e-protokół z dnia 05.02.2021 r. 00:45:40-

00:51:54 k. 277 i 279 /

Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) ulegał jeszcze kilkukrotnym zmianom na przestrzeni lat 2009-2014.

/ dowód: pisma pozwanego – k. 188-202 /

Z dniem 01.01.2013 r. (...) S.A. Oddział w Polsce (P.) został przejęty przez (...) S.A., którego następcą prawnym jest (...) w W. Oddział w Polsce w W..

/ okoliczności znane Sądowi z urzędu, a także powszechnie dostępne /

W piśmie z dnia 21.12.2019 r. „Reklamacja wraz z wezwaniem do zapłaty” skierowanym do pozwanego powodowie za pośrednictwem swojego pełnomocnika zakwestionowali podstawę prawną udzielenia przez (...) S.A. Oddział w Polsce kredytu na podstawie umowy o kredyt hipoteczny nr (...). Powodowie podnieśli, że przepisy prawa bankowego, tj. art. 69 i n., regulujące umowę kredytu, są przepisami bezwzględnie obowiązującymi, co wyłącza waloryzację świadczenia z umowy kredytu na podstawie art. 358¹ § 2 k.c. Ponadto waloryzacja świadczenia z umowy była oparta na postanowieniach stanowiących klauzule abuzywne, co prowadzi do braku możliwości ustalenia wysokości świadczeń. W związku z powyższym powodowie wezwali Bank do zwrotu nadpłaconych rat, które zostały pobrane na podstawie niewiążących zapisów umownych. Wnieśli o przesłanie nowego harmonogramu spłat kredytu, który będzie

uwzględnił sposób spłaty kredytu z pominięciem waloryzacji. Nadwyżka rat w ocenie powodów stanowi świadczenie nienależne, które podlega zwrotowi.

W piśmie z dnia 03.01.2020 r. pozwany zajął stanowisko, że zawarta przez powodów umowa jest ważna, zgodna z prawem obowiązującym w dniu jej zawarcia i powinna być wykonywana przez każdą ze stron. Stwierdził, że nie widzi podstaw do unieważnienia umowy oraz zwrotu wpłaconych przez powodów kwot.

/ dowód: reklamacja wraz z wezwaniem do zapłaty z dnia 21.12.2019 r. – k. 56-59; potwierdzenie nadania – k. 60; pismo pozwanego z dnia 03.01.2020 r. – k. 61-63 /

W okresie od dnia 25.09.2008 r. do dnia 24.02.2012 r. powodowie spłacili na rzecz (...):

- 3.060 zł – prowizja od udzielonego kredytu,
- 33.955,94 zł – kapitał,
- 32.725,73 zł – odsetki.

W okresie od dnia 25.03.2010 r. do dnia 24.02.2012 r. powodowie spłacili na rzecz (...):

- 21.999,66 zł – kapitał,
- 16.277,86 zł – odsetki,
- 1,33 zł – odsetki karne.

W okresie od dnia 25.02.2012 r. do dnia 11.10.2019 r. powodowie spłacili na rzecz (...), następnie (...):

- 30.698,65 CHF – kapitał,
- 11,737,22 CHF – odsetki.

/ dowód: zaświadczenie – k. 284-296 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługuje na uwzględnienie w przeważającym zakresie.

Sąd dokonał ustaleń stanu faktycznego sprawy na podstawie materiału dowodowego obejmującego przedłożone przez strony dokumenty dotyczące przedmiotu i treści łączącego strony stosunku kredytowego, a także zeznania powodów K. K. (1) i A. K..

Sąd oddalił wniosek pozwanego o przesłuchanie świadków A. S. i D. M., uznając je za zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy – art. 235² § 1 pkt 2 kpc. Ze złożonych do akt sprawy dokumentów wynika, że nie brali oni udziału w czynnościach poprzedzających i towarzyszących zawarciu umowy kredytu, tj. złożeniu wniosku kredytowego przez powodów, udzielaniu im informacji na temat warunków kredytu, jak również podpisaniu umowy kredytu. W związku z tym zeznania ww. osób nie mogły być przydatne dla dokonania ustaleń związanych z przebiegiem procedury zawarcia umowy kredytu z udziałem powodów, w tym dokonania przez nich wyboru waluty kredytu, a także indywidualnego uzgodnienia z nimi postanowień umowy, w szczególności postanowień przewidujących mechanizm indeksacji. Zasady funkcjonowania kredytów indeksowanych do waluty obcej oraz ustalania kursów wymiany walut znane są Sądowi i pełnomocnikom stron. Sposób ustalania kursów walut przez Bank pozostaje bez znaczenia w sytuacji, gdy nie został przewidziany w łączącej strony umowie kredytu lub jej ogólnych warunkach (regulaminie). Ewentualnie przedstawienie przez świadka obowiązujących wówczas w Banku procedur związanych z opisem produktu oraz

informowaniem o nim klientów, w tym o związanych z nim ryzykach, nie wystarczy dla ustalenia, że procedury te zostały w pełni dochowane w stosunku do powodów.

Pozwany nie zgłosił w tym zakresie żadnych innych wniosków dowodowych, a w szczególności nie wniósł o przesłuchanie w charakterze świadka B. P., który zajmował się obsługą powodów na etapie wnioskowania o kredyt. Jedynym dowodem na przebieg procedury poprzedzającej zawarcie umowy, w tym na sposób przedstawienia oferty oraz ustalenia warunków kredytu, w tym ich indywidualnego uzgodnienia, pozostają zeznania powodów. Sąd uznał te zeznania za rzetelne i wiarygodne.

Zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy okazało się prowadzenie dowodu z opinii biegłego, jako że powodowie zażądali zwrotu części spełnionych na rzecz Banku świadczeń jako nienależnych w następstwie stwierdzenia nieważności umowy kredytu. Wysokość dokonanych spłat kredytu wynika z zaświadczenia pozwanego Banku.

Powodowie dochodzą zwrotu części świadczeń nienależnych spełnionych w wykonaniu nieważnej umowy kredytu nr (...) zawartej dnia 12.09.2008 r. Powodowie zakwestionowali tę umowę kredytową, powołując się na jej sprzeczność z przepisami prawa bankowego oraz zawarcie w treści umowy postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ i nast. kc.

Uprawnione jest stanowisko powodów co do zawarcia w treści umowy zawartej dnia 12.09.2008 r. niedozwolonych postanowień umownych w zakresie odnoszącym się do indeksacji kredytu do waluty CHF, co skutkowało nieważnością tejże umowy.

Powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego – (...) Oddziałem w Polsce, czyli tzw. P., umowę kredytu typu indeksowanego do waluty CHF, na kwotę 340.000 zł.

Stosownie do postanowień ogólnych warunków umowy zawartych w Regulaminie kredytu wyłaconą kwota kredytu miała zostać przeliczona na CHF wg kursu kupna walut ustalanego przez Bank obowiązującego w dniu uruchomienia kredytu. Stosowane do przeliczenia walut przy wypłacie kredytu kursy CHF ustalane były jednostronnie według Tabeli kursów obowiązującej w Banku. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych była ustalana na podstawie wskazanej w harmonogramie spłat kwoty wyrażonej w CHF wyliczonej po wypłacie kredytu. Spłata tych rat również następowała w złotych polskich przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości zobowiązania wyrażonego w CHF według kursu sprzedaży walut ustalanego przez Bank i obowiązującego w dniu spłaty.

W ten sposób w chwili zawarcia umowy kwota kredytu będąca podstawą wyliczenia rat nie została ściśle oznaczona. W umowie kredytu nie zostało nawet zawarte – mające choćby wyłącznie orientacyjny charakter – przeliczenie według kursu z dnia zawarcia umowy.

Docelowa suma kredytu w CHF miała dopiero wynikać z harmonogramu spłat. Jak wynika z § 5 ust. 2 umowy, uruchomienie kredytu miało nastąpić po spełnieniu warunków przewidzianych w decyzji kredytowej, aczkolwiek warunki te mogły być spełnione przez kredytobiorców dość szybko, nawet tego samego dnia lub w ciągu kilku dni. W chwili zawarcia umowy nie można było jednak jednoznacznie ustalić daty, w jakiej uruchomienie kredytu miało nastąpić.

Pozwany w żaden sposób nie wyjaśnił ani nawet nie próbował wyjaśnić, dlaczego nie było możliwe dokonanie jednoznacznego i wiążącego przeliczenia PLN na CHF w dniu zawarcia umowy kredytu i według – uzgodnionego przez strony – kursu z tego dnia. Nic nie stało na przeszkodzie, aby w umowie kredytu dokonać przeliczenia waluty według określonego kursu, w szczególności średniego kursu NBP, albo jakiegokolwiek innego kursu – uzgodnionego z powodami.

Tymczasem umowa kredytu pozostawiała Bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorców, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu. Zapis o przeliczeniu sumy kredytu na CHF według kursu z dnia uruchomienia kredytu jest zapisem pochodzącym od Banku, a nie od powodów.

Nie było to z pewnością postanowienie indywidualnie uzgodnione, skoro zostało zawarte w regulaminie kredytu, a nie w samej umowie kredytu. Ani w umowie kredytu ani w regulaminie nie został również szczegółowo opisany mechanizm ustalania kursów kupna i sprzedaży CHF. Metoda kształtowania kursu nie została uzgodniona w ramach indywidualnej, jednostkowej umowy. Regulamin kredytu przewiduje jedynie, iż Tabela oznacza tabelę kursów obowiązującą w Banku.

Nie ma przy tym znaczenia, czy kursy były ustalane na podstawie danych transakcyjnych pozyskiwanych z rynków finansowych (przy użyciu systemu Bloomberg, Reuters, Thompson, itp.) czy też w inny podobny sposób, jeżeli sposób ten nie został indywidualnie uzgodniony na potrzeby konkretnej transakcji. Nie ma też znaczenia, że kursy ustalane były według takich samych czy podobnych reguł przez wszystkie banki komercyjne.

Stosowanie w ogóle do jakichkolwiek przeliczeń kursu ustalanego przez Bank – bez jednoznacznego i pełnego przedstawienia w umowie kredytu metody wyliczania tego kursu poddającej się weryfikacji – może być traktowane jako niedozwolone postanowienie umowne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy kredytobiorcy. Miernik waloryzacji stosowany do przeliczenia świadczenia pieniężnego winien mieć charakter obiektywny, niezależny od woli jednej ze stron. Natomiast mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22.01.2016 r., I CSK 149/14, OSNC 2016/11/134; z dnia 13.12.2018 r., V CSK 559/17), inaczej mówiąc jest nieuczciwy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.02.2019 r., II CSK 19/18). Ponadto, zastosowanie innego kursu dla przeliczenia kredytu uruchamianego – kursu kupna oraz innego kursu dla przeliczenia kredytu spłacanego – kursu sprzedaży prowadzi do uzyskania przez bank dodatkowej korzyści finansowej wynikłej z różnicy między tymi kursami. Na tym polega istota tzw. spreadu walutowego.

Zakładając przeliczenie walut PLN/CHF wg średniego kursu NBP, zobowiązanie powodów wyniosłoby:

- według kursu z dnia zawarcia umowy kredytu – 12.09.2008 r. – 2,0992 – 161.966,46 CHF;
- według kursu z dnia uruchomienia kredytu – 25.09.2008 r. – 2,0914 – 162.570,52 CHF.

W każdym wypadku zobowiązanie powodów byłoby wyraźnie niższe od zobowiązania oznaczonego ostatecznie przez Bank. Bank zastosował bowiem własny kurs kupna z dnia uruchomienia kredytu wynoszący 2,0015, w wyniku czego saldo kredytu w walucie indeksacji wyniosło 169.872,59 CHF. Tym samym stosując swój kurs kupna – niższy od kursu średniego NBP – Bank spowodował zwiększenie zobowiązania kredytobiorców wyrażonego w walucie waloryzacji o ok. 7.000 - 8.000 CHF.

Z uwagi na zastosowanie kursu kupna (niższego) do przeliczenia kredytu wypłaconego oraz kursu sprzedaży (wyższego) do spłaty kredytu, zobowiązanie kredytobiorcy staje się wyższe już w dniu wypłaty, gdyby kredyt miał zostać od razu spłacony. Suma kapitału w PLN do spłaty jest w takim przypadku z założenia wyższa od sumy kapitału udostępnionego.

Zastosowanie różnego kursu w zależności od tego, czy przeliczenie dotyczy wypłaconego kredytu czy też wysokości raty w dniu przewidzianym w harmonogramie lub dniu poprzedzającym dzień płatności, należy uznać za naruszające interes konsumenta w sposób rażący, a niezależnie od tego za postanowienie umowne dotknięte sprzecznością z zasadami współżycia społecznego na zasadach ogólnych, a w konsekwencji nieważnością w rozumieniu art. 58 § 2 kc. Na potrzeby indeksacji kredytu do waluty obcej należało przyjąć kurs ustalany według tej samej jednolitej metody – albo każdorazowo kurs kupna, albo każdorazowo kurs sprzedaży albo jakąś postać kursu uśrednionego lub kursu niezależnego od stron umowy, np. kursu ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski. Rozbieżność stosowanych kursów stanowi korzyść wyłącznie dla banku udzielającego kredytu, a nie dla kredytobiorcy będącego konsumentem. Sytuacje tego rodzaju legły zresztą u podstaw dokonania nowelizacji prawa bankowego ustawą tzw. antyspreadową z dnia 26.07.2011 r.

Wadliwe klauzule przeliczeniowe podlegają pominięciu – art. 385¹ § 1 i 2 kc. Jeżeli jednak dotyczą głównych świadczeń stron, umowa bez uwzględnienia tychże klauzul nie może być w ogóle wykonywana, co z kolei oznacza, iż jest ona nieważna na podstawie art. 58 § 1 kc. W aktualnym orzecznictwie sądowym przyjmowane jest stanowisko, iż klauzula indeksacyjna dotyczy głównego świadczenia stron umowy kredytu w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18; z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18).

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Skoro w samej umowie kredytu nie została wiążąco wskazana suma kredytu w CHF, będąca podstawą wyliczenia rat, czyli umowa kredytu pozostawiała bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorcy, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu, to znaczy że umowa ta wadliwie określała zobowiązanie kredytobiorców do zwrotu otrzymanej sumy, a przez to nie zawierała prawidłowo oznaczonych wszystkich niezbędnych elementów umowy kredytu przewidzianych w art. 69 ust. 1 prawa bankowego. To zaś uzasadnia stwierdzenie, że umowa jest nieważna.

Pozwany nie wykazał, aby treść umowy kredytu została indywidualnie uzgodniona z powodami. Przeciwnie, widać, że treść umowy w zakresie kwestionowanych postanowień indeksacyjnych stanowi wzorzec opracowany przez Bank. W szczególności indeksacja kredytu nie była indywidualnie uzgodniona. Sama umowa kredytu jedynie określa kredyt jako indeksowany do CHF (§ 2 ust. 1), nie reguluje natomiast samego mechanizmu indeksacji. Postanowienia o indeksacji zawarte są wyłącznie w Regulaminie kredytu. Już z tego względu nie mogą być traktowane jako uzgodnione indywidualnie, przeciwnie należy je uznać za narzucone. Trafnie powodowie wskazali na kwalifikowanie umowy jako mającej charakter adhezyjnej. We wniosku kredytowym powodowie wskazali, że wnoszą o przyznanie im kredytu w kwocie 400.000 PLN. To, że kredyt miał być indeksowany do waluty CHF, wynika z samego formularza pochodzącego od Banku. Złożenie wniosku kredytowego o określonej treści nie jest tożsame z indywidualnym uzgodnieniem postanowień umowy kredytu.

Nie może też mieć decydującego znaczenia podpisanie przez powodów – na formularzu Banku – oświadczenia o ryzyku walutowym i ryzyku zmiany stopy procentowej. Możliwość samej zmiany kursu waluty jest oczywista, natomiast powodowie nie wyrazili swobodnie zgody na stosowanie kursów ustalanych przez Bank. Nie można też przyjąć, że ryzyko kursowe, immanentnie związane z istotą kredytu typu indeksowanego, zostało kredytobiorcom jednoznacznie, precyzyjnie i wyczerpująco przedstawione. Wprowadzenie do umowy kredytowej zawieranej na wiele lat, z przeznaczeniem na nabycie nieruchomości stanowiącej istotny składnik majątku przeciętnego konsumenta, mechanizmu działania ryzyka kursowego wymagało szczególnej staranności Banku w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak aby konsument miał pełne rozeznanie konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy. Mechanizm indeksacji wystawiał kredytobiorców na nieograniczone ryzyko kursowe. Obowiązek informacyjny powinien był zatem zostać wykonany poprzez jednoznaczne i zrozumiałe poinformowanie konsumentów, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej, mimo dokonywania regularnych spłat. Wymogu tego nie wypełniają ani postanowienia umowy kredytu ani oświadczenia złożone dnia 12.09.2008 r. Powodowie nie otrzymali informacji zawierającej bliższe dane, kalkulacji oraz prognoz, odpowiednio zindywidualizowanych i rozłożonych w czasie. Tym samym Bank nie określił w sposób precyzyjny, kompleksowy i jednoznaczny, na czym polega kwestionowany mechanizm indeksacyjny oraz związane z nim ryzyko. Nie przeprowadził w tym zakresie rzetelnej symulacji. Nie wykonał więc obowiązku informacyjnego w sposób ponadstandardowy (zgodnie z oczekiwaną od niego jako podmiotu profesjonalnego podwyższoną starannością z art. 355 § 2 k.c.), dający powodom pełne rozeznanie co do istoty transakcji. Wymóg informacyjny musi zostać wykonany w sposób umożliwiający przeciętnemu konsumentowi uzyskanie wiadomości o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, oraz pozwalający na oszacowanie istotnych konsekwencji warunku umownego dotyczącego denominacji dla przyszłych zobowiązań finansowych związanych ze spłatą kredytu (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii

Europejskiej z dnia 14.03.2019 r., C-118/17). Nie ma przy tym znaczenia odebranie od powodów oświadczenia o standardowej treści, że zostali poinformowani o ponoszeniu ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty oraz są tego ryzyka świadomi.

Nietrafne jest też powoływanie się na dokonanie przez powodów wyboru oferty kredytu indeksowanego. Sporządzenie przez pracownika banku lub pośrednika kredytowego symulacji kredytu czy też wstępne sprawdzenie zdolności kredytowej nie jest złożeniem oferty. Analitycy Banku ocenili konkretny wniosek kredytowy powodów i wydali akceptację dla kredytu indeksowanego. Świadome dokonanie wyboru byłoby możliwe dopiero wówczas, gdyby po zweryfikowaniu wniosku i zdolności kredytowej wnioskującym przedstawiono dwie konkretne propozycje z konkretnymi warunkami (kwota kredytu, oprocentowanie, wysokość raty, itp.) i wówczas dokonaliby oni wyboru. Powodowie zeznali, że nie otrzymali w ogóle propozycji kredytu w PLN. Z kolei na indywidualne uzgodnienie wskazywałyby przesłanie kredytobiorcom projektu umowy ze wskazaniem, żeby się z nią zapoznali i przedstawili swoje uwagi i ewentualnie proponowane zmiany.

Wreszcie trzeba wskazać, iż umowa nie zawiera żadnego mechanizmu chroniącego konsumentów przed zmianą kursów prowadzącą do zaburzenia równowagi kontraktowej. Oznacza to, że ryzyko kursowe po stronie kredytobiorców ma nieograniczony charakter. Stan taki jest w sposób wręcz oczywiście sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interes konsumentów.

Co do zasady samo przeliczenie kredytu wyrażonego nominalnie w złotych polskich według oznaczonego kursu waluty obcej można uznać za dopuszczalne i zgodne z ustawą. Według art. 358¹ § 2 kc strony umowy, w szczególności umowy kredytu, mogą zastrzec, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego miernika wartości (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25.03.2011 r., IV CSK 377/10; z dnia 18.05.2016 r., V CSK 88/16; z dnia 08.12.2006 r., V CSK 339/06). Tenże miernik może być rozumiany jako wskaźnik w ogóle mający inny charakter albo jako waluta obca w stosunku do waluty zobowiązania – skoro ustawodawca dopuszcza miernik waloryzacji inny niż pieniądz, to znaczy, że dopuszcza także inny pieniądz (walutę) niż pieniądz polski (waluta polska). Świadczenie pieniężne może zatem zostać zwaloryzowane według przewidzianego w umowie kryterium – przeciętnego wynagrodzenia, stopy inflacji, kursu złota, średniej ceny zboża albo jakichkolwiek innego wskaźnika gospodarczego, a także przeliczenie świadczenia pieniężnego wyrażonego nominalnie w złotych polskich może nastąpić według kursu innej waluty. Indeksacja kredytu do waluty obcej jest postacią takiej właśnie waloryzacji umownej. Waloryzacja świadczenia pieniężnego zmierza do urealnienia jego wartości poprzez odwołanie do obiektywnych, niezależnych od stron transakcji kryteriów. Także w przypadku umów kredytu takie urealnienie może znaleźć zastosowanie. Waloryzacja kwoty nominalnej kredytu jest niezależna od ustaleń dotyczących odsetek umownych (kapitałowych), które w przypadku umowy kredytu stanowią wynagrodzenie banku za wykorzystanie przez kredytobiorcę udostępnionych mu środków pieniężnych, w przeciwieństwie do odsetek za opóźnienie pełniących właśnie funkcję waloryzacyjną obok funkcji represyjnej.

Regulacje dotyczące kredytu indeksowanego do waluty obcej zostały wprowadzone do art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 pr. bank. z dniem 26.08.2011 r. na mocy ustawy z dnia 26.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe i niektórych innych ustaw (tzw. ustawy antyspreadowej). Nie oznacza to jednak, iż przed tą datą zawarcie umowy kredytu tego rodzaju było niedopuszczalne. Przeciwnie, możliwość zawarcia umowy kredytu zawierającej tego rodzaju postanowienia mieściła się w ramach ogólnej swobody kontaktowania przewidzianej w art. 353¹ kc (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29.04.2015 r., V CSK 445/14; z dnia 22.01.2016 r., I CSK 1049/14).

Jednakże prawidłowa, dopuszczalna i zgodna z prawem waloryzacja świadczenia wymaga jednoznacznego, precyzyjnego oznaczenia miernika waloryzacji przewidzianego w treści umowy. Oznacza to, że przeliczenie sumy kredytu w PLN na CHF musiałyby zostać dokonane od razu, według uzgodnionego przez strony kursu, nie zaś odroczone w czasie na dzień nieznaną w chwili zawarcia umowy i pozostawione swobodzie Banku.

Treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić

właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 18.11.2021 r., C-212/20).

W świetle aktualnego orzecznictwa nie powinno budzić wątpliwości, iż postanowienia wprowadzające mechanizm indeksacyjny mają charakter niedozwolony, uznaje się bowiem, iż określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11.12.2019 r. V CSK 382/18; z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18; z dnia 02.06.2021 r., I CSKP 55/21).

Konsekwencją powyższych wadliwości jest eliminacja postanowień indeksacyjnych, prowadząca do upadku umowy kredytu w całości.

W aktualnym orzecznictwie sądowym prezentowany jest pogląd, że art. 385⁽¹⁾ § 2 kc wyłącza stosowanie art. 58 § 3 kc, co uzasadnia stanowisko, że nieuczciwe postanowienia indeksacyjne nie powinny być zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym opartym na przepisach kodeksu cywilnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.11.2019 r., II CSK 483/18). W takiej sytuacji co do zasady wykluczona jest możliwość zmiany przez sąd treści nieuczciwych warunków zawartych w umowie. Działania sądu w razie stwierdzenia klauzuli abuzywnej mają mieć charakter sankcyjny, co oznacza osiągnięcie skutku zniechęcającego profesjonalnych kontrahentów zawierających umowy z konsumentami do zamieszczania w umowach z nimi nieuczciwych postanowień umownych. Skutek ten nie mógłby zostać osiągnięty, gdyby umowa mogła zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy przez wprowadzenie do umowy warunków uczciwych. Kontrahent konsumenta niczym by bowiem nie ryzykował, narzucając nieuczciwe postanowienia umowne, skoro mógłby liczyć na to, że sąd uzupełni umowę przez wprowadzenie uczciwych warunków, które powinny być przez niego zaproponowane od razu. W konsekwencji zastąpienie przez sąd klauzul abuzywnych np. kursem średnim waluty obcej z dnia wymagalności roszczenia ogłaszanym przez NBP, należy wykluczyć, jako sprzeczne z celem założonym w art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady nr 93/13/EWG z dnia 05.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Ryzyko przedsiębiorcy stosującego abuzywne klauzule byłoby bowiem w razie ich eliminacji ze stosunku umownego niewielkie i nie zniechęcałoby przedsiębiorców do stosowania nieuczciwych klauzul w przyszłości. Jeżeli sąd krajowy uzna, że zgodnie z odpowiednimi przepisami obowiązującego prawa utrzymanie w mocy umowy bez zawartych w niej nieuczciwych postanowień nie jest możliwe, art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu, że ta umowa nie może dalej obowiązywać bez takich warunków i wtedy sąd powinien orzec jej unieważnienie (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r., C-260/18, K. D., J. D. c/a (...)). Wola konsumenta, który uważa, iż stwierdzenie nieważności całej umowy nie jest dla niego niekorzystne, przeważa nad wdrożeniem systemu ochrony, takiego jak zastąpienie nieuczciwego postanowienia i utrzymanie umowy w mocy (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r. C-260/18).

W aktualnym orzecznictwie sądowym za dominujące należy uznać stanowisko wskazujące

nieważność umów kredytu indeksowanego do CHF zawierających klauzule przeliczeniowe tożsame z kwestionowanymi przez powodów postanowieniami umowy kredytu oraz regulaminu kredytowania.

Nieważność umowy kredytu indeksowanego do CHF d. (...) S.A. – P. została stwierdzona wyrokami:

- Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17.09.2020 r., I ACa 763/19;

- Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 29.09.2020 r., I ACa 812/18;

- Sądu Apelacyjnego w Warszawie: z dnia 25.11.2020 r., VI ACa 779/19; z dnia 25.09.2020 r., VI ACa 332/19; z dnia 14.09.2020 r., VI ACa 1725/17; z dnia 26.08.2020 r., VI ACa 801/19; z dnia 19.08.2020 r., VI ACa 345/19; z dnia

23.07.2020 r., VI ACa 768/19; z dnia 23.07.2020 r., VI ACa 912/19; z dnia 30.12.2019 r., VI ACa 361/18; z dnia 13.11.2019 r., I ACa 268/19; z dnia 05.11.2019 r., VI ACa 542/19.

Reasumując powyższe, usprawiedliwione jest stanowisko powodów co do nieważności umowy kredytu nr (...) zawartej dnia 12.09.2008 r.

Zgodnie z art. 405 kc w zw. z art. 410 § 1 kc kto spełnił świadczenie nienależne, obowiązany jest do jego zwrotu. Zgodnie zaś z art. 410 § 2 kc świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. W konsekwencji stwierdzenia nieważności umowy kredytu powodowie mogą domagać się zwrotu świadczenia nienależnie spełnionego w wykonaniu tejże umowy, tj. zwrotu kwot przekazanych na rzecz Banku wyrażonych w PLN oraz w CHF. Nieważność umowy kredytu oznacza brak podstaw do zapłaty wszystkich przewidzianych w niej należności, tj. kapitału, odsetek umownych, prowizji i innych opłat, składek na ubezpieczenia związane z udzieleniem kredytu, itp.

Powodowie wskazali, że dochodzą zwrotu świadczeń spełnionych w okresie od dnia 25.03.2010 r. do dnia 25.09.2019 r. Jak wynika z przedłożonego przez powodów zaświadczenia Banku zawierającego historię spłaty kredytu, powodowie w tym okresie spłacili 38.278,85 zł oraz 42.435,87 CHF.

Jeżeli chodzi o świadczenie w PLN, powodowie zażądali 39.495,58 zł, z czego uwzględnieniu podlega 38.278,85 zł. Natomiast, jeżeli chodzi o świadczenie w CHF, powodowie zażądali 41.012,65 CHF, czyli mniejszej niż zapłacona w objętym pozwem okresie.

Za nietrafny należy uznać zarzut przedawnienia roszczenia. Ponieważ zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego jest zobowiązaniem bezterminowym, którego wymagalność zależy od wezwania do zapłaty, zastosowanie znajduje art. 120 kc, zgodnie z którym, jeżeli wymagalność zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Należy zatem rozważyć, kiedy powodowie mogli najwcześniejsz skierować do pozwanego wezwanie do zapłaty. W ocenie Sądu Okręgowego stan taki zaistniał wówczas, gdy pojawiły się w opinii publicznej, w prasie, itp. szerzej prezentowane poglądy co do możliwych wadliwości umów kredytów indeksowanych lub denominowanych do CHF, czy też po wejściu w życie ustawy antyspreadowej, a zatem około 2011 r. W takim wypadku do dnia wniesienia pozwu nie minął okres 10 lat. Termin przedawniania się roszczeń restytucyjnych konsumenta wobec przedsiębiorcy opartych na postanowieniach nieuczciwych rozpoczyna swój bieg od chwili, gdy powziął on wiedzę co do nieuczciwego charakteru warunków umownych (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 22.04.2021 r., C-485/19), albo w chwili, kiedy umowa stała się trwale bezskuteczna, czyli kiedy konsument stanowczo wyraził wolę jej unieważnienia (zob. uchwałę składu Sądu Najwyższego z dnia 07.05.2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021/9/56). Można jeszcze dodać, iż według niektórych prezentowanych w doktrynie i orzecznictwie poglądów nawet sama spłata pożyczki lub kredytu nie jest świadczeniem okresowym, gdyż spłacający spełnia jedno z góry oznaczone świadczenie tworzące jedną całość, ale tylko rozłożone w czasie, nie zaś szereg świadczeń równorzędnych (zob. B. Kordasiewicz w: System Prawa Cywilnego. Tom 2. Prawo cywilne – część ogólna, W-wa 2002, s. 548-549; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10.09.1970 r., I CR 329/70, PUG 70/12, oraz z dnia 02.10.1998 r., III CKN 578/98; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17.01.2018 r., I ACa 705/17). Skoro spłata kredytu nie jest świadczeniem okresowym, to rozliczenie tej spłaty w wyniku stwierdzenia nieważności umowy tym bardziej nie może mieć takiego charakteru. Z tych przyczyn roszczenie kredytobiorcy przedawnia się w ogólnym sześć- lub wcześniej dziesięcioletnim terminie przewidzianym w art. 118 kc – z uwzględnieniem dyspozycji art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13.04.2018 r. o zmianie kodeksu cywilnego.

Sąd zasądził zatem od pozwanego na rzecz powodów (pkt I wyroku) 38.278,85 zł oraz 41.012,65 CHF.

Powodowie zgłosili żądanie ustalenia, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) jest nieważna, jako żądanie ewentualne, w razie stwierdzenia braku podstaw do uwzględnienia zasądzenia świadczeń pieniężnych. Wobec uwzględnienia żądania

zasadniczego Sąd nie orzekał o żądaniu ewentualnym tj. o ustaleniu nieważności umowy. Ustalenie to ma charakter przesłankowy dla zasądzenia zwrotu świadczenia nienależnego.

Zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego należy do tzw. zobowiązań bezterminowych, w których termin spełnienia świadczenia nie jest z góry oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, wobec czego spełnienie winno nastąpić niezwłocznie po wezwaniu do wykonania zgodnie z art. 455 kc. Niezwłoczne spełnienie świadczenia pieniężnego w rozumieniu art. 455 kc oznacza z reguły spełnienie go w terminie 14 dni (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.05.1991 r., II CR 623/90; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20.03.2012 r., I ACa 191/11). Powodowie nie wykazali, aby skutecznie wezwali pozwanego do zapłaty przed wytoczeniem powództwa. Skierowali wprawdzie do pozwanego pismo datowane na 27.12.2019 r. oznaczone jako „Reklamacja wraz z wezwaniem do zapłaty”, które jednakże nie jest prawidłowym i skutecznym wezwaniem do spełnienia świadczenia pieniężnego (zapłaty), jako że nie zawiera wskazania żądanej konkretnej sumy pieniężnej, a jedynie ogólnikowe wezwanie do zwrotu nadpłaconych rat.

Pozwany zatem popadł w opóźnienie w zapłacie dopiero po 14 dniach od doręczenia mu odpisu pozwu, co nastąpiło dnia 09.06.2020 r. Tym samym odsetki ustawowe za opóźnienie od obu zasądzonych kwot przypadają powodowi od dnia 24.06.2020 r.

W pozostałym zakresie – dotyczącym pozostałych odsetek za opóźnienie – powództwo jako nieusprawiedliwione podlegało oddaleniu.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 in fine kpc, uznając, że powodowie ulegli jedynie w nieznaczonej części. Wartość przedmiotu sporu wynosiła ostatecznie 206.654,93 zł (39.495,58 zł + 167.159,36 zł, tj. 41.012,65 CHF x 4,0758 zł - kurs średni NBP z daty złożenia pozwu). Powództwo zostało uwzględnione do sumy 205.438,21 zł, czyli w 99,41 %. Koszty należne powodowi obejmują: opłatę sądową od pozwu – 1.000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego ustalone zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie – 10.800 zł oraz opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 34 zł. W ocenie Sądu charakter sprawy i czynności dokonane przez pełnomocnika powodów nie uzasadniały przyznania wynagrodzenia w podwójnej stawce minimalnej. Rozważana sprawa jest typową sprawą „frankową”, nie wyróżnia się na tle innych spraw „frankowych” i jako taka nie wymaga zwiększonego nakładu pracy ze strony pełnomocnika, uzasadniającego podwyższenie stawki zastępstwa procesowego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd podjął rozstrzygnięcia zawarte w sentencji wyroku.